

CARTÎLE SATEANULUI ROMANU.

SCRIERE PERIODICA

pentru trebuintiele poporului romanu.

Descépta-te Romane!

OSTASÎLORU ROMANI.

Oda de V. Alecsandri.



uni ostasi ai tiei mele, insemnati cu stea in frunte!
 Dragii mei vultani de câmpuri, dragii mei sîoimani de munte!
 Am cântatu in tineretîe stramosîesc'a vitejia,
 Vitejia fara sémânu pe-acelu tempu de grea urgia,
 Ce la vechiulu nostru nume au adausu unu renume
 Dusu pre Dunare in Mare, si din Mare dusu în lume!
 Vinu acumu la rëndulu vostru, se v'aducu o inchinare,
 Vinu cu inima crescuta si cu sufletulu mai tare,
 Cá pe eroi de legende, vinu se ve privescu in fatîa,
 Voi, nepasatori de mórte, dispretîuitori de viatia,
 Ce-atî probatu cu-aventulu vostru lumei pusa in mirare
 Cà: din vulturu, vulturu nasce, — din stejaru, stejaru resare.

Dela Domnu pân'-la opinca, dusî de-o sórte norocósa,
 V'atî legatu in logodire cu isbând'a gloriósa,
 Si-atî facutu cá sê pricepemu a trecutului marime,
 Mesurându-ve de-o samă cu-a stramosiloru 'naltîme,
 Si-aretandu, precum prin nori mandrulu sóre se arata,
 Cene-amu fostu odinióra, cene ér' vomu fi odata!

Se traitî fecîori de óste! Domnulu sfântu se ve ajute
 A strabate triumfalnicu in cetătî si in redate
 Cá la *Rahov'a* cu tunulu, cá la *Griviti'a* cu sborulu,
 Cá la *Plevn'a*, unde astadî cei antâi atî pusu picîorulu,
 Infruntându pe Osman-Gaziulu, si prin faptu de barbatîa
 Egalându o tíera mica cu o mare 'mperatîa!

O viteji de vitîa vechia! Auditi in departare
 Acelu vuetu fără nume, ce resuna cá o mare? . .

Suntu bataiele de inimi alu întregui neamu alu nostru,
Ce unesce dî si nôpte dorulu lui cu dorulu vostru,
Suntu versarile de lacrimi pentru acelu care se stînge,
Suntu urarile voióse pentru acelu care învinge!

O! Romani in fati'a vóstra, colo-'n tainic'a cea zare
Vedeti voi cu ochi de vulturi o lumina ce apare
Strabaténdu prin umbr'a désa de trei'secoli adunata?
E maretífulu faptu alu dílei multu dorita, multu visata!
E a ceriului zimbire, e luceafarulu sperarii,
E triumfulu luptei vóstre, este diu'a neatérnarii!

Dragii mei! din campulu luptei otíeliti candu veti întorce
La cãmínulu unde-o mama asceptándu, suspina, tórcé,
Totu poporulu: ruda, frate, sora, mama si parinte
Cá la Domni, cu pâni si sare voru esí vóue 'nainte.
Cá-ci din voi fiesce care pórtá 'n frunte o cununa,
Si de glori'a de astadi si de glori'a strabuna!

Pásu dar'! totu, totu înainte! tempulu vechiu din nou zoresce
Viitoriulu tierii nóstre au datu muguru ce 'ncoltiesce,
O, copii! de voi suntu mándru, simtu acea mandria mare,
Care cresce cu marirea unui neamu in desceptare.
Mi-am vedíutu visulu cu ochii, de-acum potu se moru ferice
Astadi lumea ne cunósce: *ROMANU* díce *VITEAZU* díce

Inceputulu si istori'a Romaniloru.

— *Tractatu, pentru poporulu romanu, in forma de dialogu.* —

SÉR'A XXV.

Preotulu. In sér'a trecuta v'am povestitu despre Unguri, aretándu-ve locurile pre unde au venitu si poporale cu cari au avutu de a face. V'am spusu si ace'a ca in ce modu s'au apucatu de cucerirea tieriei si cum le'a respunsu Romanulu *Memorutu* ducele Romaniloru din Bihoru.

Voi ati auditu respunsulu si eu asia credu cá v'a placutu pentru-cá a fostu respunsu la loculul seu.

Nu asia s'a intemplatu cu Arpadu; cá-ci elu déca a auditu acelu respunsu fórte réu s'a catranitu, dar' ne-avendu ce face si-a musicatu buzele si a tacutu.

Cu atât'a mai vertosu a tacutu că-ci a venitu la midilocu o alta impregiurare. Acést'a a fostu urmatori'a: Amblându Ungurii in susu si in dîosu, au ajunsu pâna la dealulu Mesesiului, lînga orasiulu Zelau.

In vîrfulu acestui dealu au redicatu Ungurii o pórta dicîndu: dealulu acest'a si pórta acést'a se ne fia mediúina catra resaritu; si la acést'a s'a invoiitu si Gelu, ducele Romaniloru din Daci'a centrale séu Ardealulu de adi.*)

Victoru. Asia dara totu au fostu Ungurii omeni de omenia, că si-au statoritu marginele tiei loru preste care se nu tréca si se necagiésca alte neamuri.

Preotulu. Tu asia credi fetulu mieu, dar' din urmatorele te vei convinge chiar' despre contrariulu.

Ascultati numai ca voiu spune cum s'a intemplat si acést'a.

Cuprinderea Ardealului.

Preotulu. Am disu că Arpadu avea siepte capitani, intre acesti'a a fostu si Tuhutum. Omulu acest'a cum a petrecutu pre Mesesiu i-s'a părutu Ardealulu fórte frumosu, — pentru ace'a a tramisu pre unu vulpe de omu **) cu numele Ogmandu, in Ardealu cá se-lu spionésca si apoi intorcându-se, se-i spuna despre tote.

Ogmandu s'a intorsu indereptu si a inceputu a spune lui Tuhutum, că Ardealulu este o tíera bene-cuventata de Ddieu, că riurile lui mâna pulvere de aur, că are tote bunatatile, cu cari a ingiëstratu Domnedieu pamentulu.

Audiendu acestea Tuhutum, s'a aprinsu de dorulu de a cuprinde Ardealulu pentru sine si pentru urmatorii sei. Asia dara a cerutu voia dela Arpadu mai marele seu se-lu lase cá se vinà si se cuprindia Ardealulu.

Victoru. Cum? Dómne iérta-me! déca numai mai eri facusè Mesesiulu de mediúina preste care se prinserà ca nu voru trece, si adi totu vréu se intre in Ardealu?

Aureliu. Nó! fertate! numai mai inainte dicéi că Ungurii au fostu omeni de omenia! dar' acuma ce dici?

Victoru. D'apoi dicu ace'a că au fostu omeni de omenia

*) Vedi Erdély Története. Kővári László. 1859. pag. 40. Si Anonym. c. XXII.

**) Anonym. c. XXV. Si Petru Maioru, Istori'a pentru inceputulu Romaniloru. Buda 1812. pag. 89—90.

ca au statoritu o mediina, dar' apoi disa lucrul slabu au fostu dela ei, ca nu si-au tlenutu cuventulu.

Preotulu. Destulu, fratiloru! ca Arpadu s'a invoitita la cererea lui Tuhutum. Acest'a si-a adunatu o oste marisiora, si cu ace'a a trecututu preste Mesesiu in domnia lui Gelu; inse pre Gelu nu l'a inscientiatu nici macarū cu unu cuventu ca se-i accepte si elu gata de lupta; nu, ci ei pre furisiu au intratu in Ardealu.

Gelu, domnul Romaniloru din Ardealu, ne-avendu nici macarū prepusu despre cugetulu si voi'a lui Tuhutum, era nepregatitu de lupta, — ostasii lui cea mai mare parte erau inprasciatu pre acasa; langa sene avea numai pucini, cari erau spre aপরera liniscei si a personei sale.

Gelu numai dupa-ce au fostu Ungurii in tierra, a auditu; atunci si-a adunatu pre cei pucini ce i-avea si a alergatu in ruptulu capului catra Valea Almasiului, — avendu de cugetu se impedece pre Unguri de a strabate mai in launtru in tierra. Aci, la satulu Hid'a, s'a intemplantu bataia intre Tuhutum si intre Gelu.

Tuhutum, fiendu bene-pregatitu de lupta, a invinsu oŝtea romana. Unu istoricu ungurescu*) scrie, ca desi au fostu Romanii pucini la numeru, totusi s'au portatu vitegesce, ca-ci dice elu ca: sau batutu cumplitu.

Iuliu. Ce s'a intemplantu cu Gelu, seu dora si elu a cadiutu pre campulu de lupta?

Preotulu. Gelu vediendu, ca a pierdutu lupt'a, incalecandu-si calulu a plecatu catra Gilau,**) cetatea s'a, beneficiendu ca deca va pote intra in cetate, acolo nu va pote strabate neme si apoi reculegandu-si poterile, adunandu osti noue, va invinge si respinge pre Unguri era indereptu de unde au venitu. Vediendu Ungurii ca Gelu vre se scape au pornitu dupa elu.

Gelu a fugitu pana la riulu Capusului si trecundu podulu, ca de o puscatura, aude tropotele pre podu, — se uita indereptu si vediendu ca lu ajunge multimea Unguriloru, ca se nu cadia in man'a loru, s'a scoboritu depre calu si s'a lasatu in sabia s'a; si pre candu l'au ajunsu Ungurii, elu

*) Anonym. cap. XXV. la Petru Maioru pag. 92--93.

***) Cetatea lui Gelu n'a fostu unde este Gilaulu de azi; ci mai inlauntru. Kővári „Erd. Régiségei.“ pag. 160.

tragé de morte, éra ei infuristi au inceputu alu mai strapunge, — dupa cari Gelu si-a datu sufletulu.

Ioanu. Asia-dara 'lu omorira pre Gelu. D'apoi, alduitearű Domnedieu, Domnule! ore de ce n'au inscientiatu Tuhutum pre Gelu, despre ace'a cá ce cugetu are; cá-ci dupa preceperea mea eu asia credu: cá numai atunci se poté Ungurii fáli, ca au batutu pre Romani, déca amendoue partile eráu pregatite cum se cade, prin urmare se batea potere cu potere, da nu asié cá ei pregatiti se atace pre Romani in vreme ce ace'a nici nu cugetáu la lupta. Eu, Domnule, asia asemanu lucrulu acest'a: ca peste unu omu care dórme fora nici o grigia, ne-inarmatu, pre la mediulu noptei se scóla asupr'a lui mai multi vecini si i-óeru casa si mosi'a, si de nu li-o da i-o iéu cu poterea. Aci poterea nu-i in stare a face, nemicu, cá-ci celu nepregatitu se pote spariá si numai de multimea lóru.

Preotulu. Me intrebá-si cá ore de ce n'au inscientiatu Ungurii pre Gelu despre cugetulu lóru? 'Ti-voiu spune.

D'apoi, fetulu mieu, de ace'a, cá déca sciá Gelu despre cugetulu lóru, atunci bene-pregatitu le esiá inainte colo in vérvulu Mesesiului, in codrii cei mani, si atunci de buna séma nici unu Unguru nu mai vedé faci'a lui Arpadu, ci toti 'si-afliáu loculu de odihna in paraele celea adůnci, — dara nici faci'a Ardealului nu o vedéu.

Pentru-cá déca, precum ne spune istoriculu amentitu si mai inainte, fiendu Romanii pucini si ne-pregatiti si totusi s'au luptatu cumplitu: ce arű fi fostu atunci candu Romanii arű fi sciutu mai inainte si arű fi fostu pregatiti la lupta.

Victoru. Eu am fostu soldatu, m'am luptatu pentru tíera. Eu nici decátu nu me miru cá Tuhutum a batutu pre Gelu; cá-ci acést'a i-se poté intemplá lui Gelu si déca erá pregatitu. Câte osti din lume intra in lupta bene-pregatite, si totusi remanu invinse. Capetulu bataliei e: cá séu *invingi séu te invingu.* Un'a este, cu care nici decatu nu me potu impacá. Nici decatu n'a fostu frumosu dela Ungurii a navali asupr'a unui poporu ne-pregatitu, mai inainte de a-lu inscientiá cá ce vréu. Si fapt'a ast'a alóru nu credu se fia omu care se dica cá a fostu frumósa. Trebuiá se se bata omenesce si pre inscientiate, da nu pre furisiu.

Preotulu. Voi vorbiti dupa cum ar' fi trebuitu se fia.
Dara destulu că n'a fostu asia, ci a fostu dupa cum v'am spusu. Gelu a muritu.

Tuhutum, dupa mortea lui Gelu, s'a pusu pre lângă Romani, că se-lu aléga de domnu alu loru in loculu lui Gelu. Le-a promisú cate tote numai se-lu aléga.

Dara despre lucrulu acest'a voiu povestí in sér'a urmatoria.

Éra acuma ve duceti a-casa, spuneti in giurulu familiei vostre, spuneti la copii si nepoti, fete si nepóte celea ce ati auditu astadi.

Aveti grigia iubitoru si ve impleniti datoriele vostre catra cei mai mari, nu ve descoperiti verí si cui ce'a ce aveti la anima. Cel'a ce 'si scie grigi tainele, acel'a totu de-a-una dobândește.

Teodoru Petrisioru,
profesoriu.

La Mormentulu lui Alesandru Papiu Harianu.

Unu versu de dolu suna din Tis'a pâna-'n mare,
Unu gémetu de durere din Dnistru in Balcanu;
Suspina, lamentéza celu micu cá si celu mare,
Toti fii Romei vechiá si-a divului Traianu; —
Cà-ci mórtea cea crudela si fora de-'ndurare,
Cu palosíulu ei crâncenu si plinu de-amaru veninu,
Lovit'a pré degraba pré celu in lupta tare,
Rapitu-i-á viét'ia, strapunsá a lui sinu . . .

* * *

Imbracă-te in dolu, frumósa Romania,
Deplange cu-'ntristare pe-unu bravu aperatoriu, —
Ce 'n nopti intunecóse, in tempu de vijelia,
Ti-a fostu spriginu poternicu si faru luminatoriu. —
Ér tu Ardealu iubite, deplânge-lu cu-'ntristare;
Cà-ci tu-i fu-sí mama dulce, pamentulu lui strabunu,
Ce-'n díle viforóse si-'n tempu de grea cercare
Aflatu-ti-ai in densulu pre falniculu tribunu . . .

* * *

Te-ai dusu, te-ai dusu din lume, gentú de nemurire,
Lasându in urma-'ti jalnicu, doiosu poporulu teu, —
Sborat'ai ah! in sfere de 'nalta fericire,
Si susu colo 'ntre angeri aflá-si repausulu teu. —

Lasatu-ne-ai in doliu, cu animi plangatorie, —
Te-ai dusu si corpu-ti rece prefaces'a-n pamentu,
Dar' faptele-ti maretie voru fi neperitorie,
Memori'a-ti trai-va eternu p'acestu pamentu!

* * *

Cu ochi scaldati in lacrimi, o geniñ prea marite!
Natiunea-ti astadi vene la tristu mormentulu teu, —
Se-'ncunune-a t'a frunte cu flori nevescedite,
Cu mirtu si lauru verde se-'ncinga capulu teu. —
Martiru alu libertatiei, ce 'n locul de marire
Si-a umbreloru imperiu, afla-si repausu doritu, —
La gintea t'a doioasa privesce cu iubire,
Si asupr'a-i priveghieza din ceriulu stralucitu . . .

* * *

Cerescule Parente, tu celu diu inaltime,
Ce scii si cunosci tote, puternicu Creatoriu!
Privesce cum deplange intrég'a romanime
Pe-alu seu atletu gigantecu si bravu aperatoriu!
Revérsa-a t'ale daruri si dà natiunei mele
Multi fii bravi cá si densulu, ce dorme in pamentu;
Multi genii cá si densulu deprinsi in lupte grele
Se apere de rele acestu strabunu pamentu.

Gherla, 1 ianuariu 1878. Gerasimu Domide.

Romanii din Turcia.

— Vedeți „Cartile Sat. romanu“ din 1877, Cartea X. —

V. Romanii din Dobrogea.

La anulu 1870, impinsu de o curiositate nationala, intreprinseiu o caletoria prin partile Turciei europene, celea locuite de forte multi romani, cu scopu de a cerceta pre acei frati conationalisti ai nostrii ce locuescu in ace'a imperatia, si cunoscundu-le numerulu, pusetiunea si starea in care se afla, se-i potu face aretati fratiloru romani din partea stanga a Dunarei. Si in adeveru ca zelulu meu fu incoronatu de mare succesu, cá amu gasitu in Turci'a multi si buni romani.

Romanii din Turci'a, dupa pusetiunea locului, se impartu:

a) in Romanii din provinciile dunarene, Dobrogea si Bulgari'a, séu Vilaietulu Dunarei; si

b) in Romanii asiediatii in provinciile din lontrulu Turciei europene: Macedoni'a, Tesali'a, Epirulu, Albani'a si Traci'a séu Rumeli'a (Romani'a). Toti acesti'a impreuna din amendoue partile Turciei sunt in numeru aproape la 3 milioane.

VI. Romanii din Dobrogea si Bulgari'a.

Cercetându eu dara mai antâiu dupa trecerea-mi in Turci'a, pre Romanii cei din partea dreapta a Dunarei de josu, in Dobrogea,

afiăiū ca in acēsta provincia mai multu romanēasca sunt 72 comune curatu romanesci, ér in Bulgari'a, mai alesu in pregturulu Vidinului pāna la marginea Serbiei, 66 comune érasiiū curatu romanesci, — preste totu in acestu vilaietu alu Dunarei, dela Sulin'a, unde se vérsa Dunarea in marea négra, in susu pre totu lungulu uriasului riu, pāna la marginea Serblei, suntu 138 comune romanesci, pre cari mai la vale pre tote le voiu insfrá, aretāndu-le pre fie-care cu numele seu in respectivulu districtu, si pre fie-care cu numerulu familieloru ce cuprinde.

A. Comunele romane din provinci'a Tulcea in Dobrogea.

I. Districtulu Tulcea. 1. Orasiulu Tulcea, resiedinti'a pasiei, cu 450 familie romane. 2. Nalbantu, satu mare, pucini bulgari. 3. Cataloiū, pucini nemti si bulgari. 4. Sabagia, satu mare, numai romani. 5. Hagi Gyolū, satu mare, pucini bulgari. 6. Callica, satu de midilocu, numai romani. 7. Sari Gyolū, satu bunu, numai mocani. 8. Sarnotu, satu micu, numai romani. 9. Mahmudia, orasfelu, romani, turci si bulgari. 10. Bestibeia, satu bunicelu, romani. 11. Prislovu, pucini bulgari, cei-alalti romani. 12. Letea noua, romani si pucini bulgari. 13. Cáslea, satu de midilocu, romani. 14. Somova, satu mare, pucini bulgari. 15. Parchesiu, satu mare, numai romani. 16. Frecatielu, satu bunicelu, numai romani.

II. Districtulu Isaacea. 1. Isaacea, capital'a districtului, cu 158 familie romane. 2. Safirchioiū, 175 familie romane, pucini bulgari. 3. Medanchioiū, numai romani, 18 familie. 4. Niculetielu, 160 familie numai romane. 5. Monastirea cu satu Taitia, 60 familie romane, pucini cerchezi. 6. Monastirea Cocosii, bogata, 44 calugari numai romani ardeleni.

III. Districtulu Baba-dah. 1. Baba-dah, capital'a districtului, 1000 familie romane. 2. Paz'a Cáslea, satu mare de romani, pucini bulgari. 3. Visternea, satu mare, curatu romanu. 4. Zibillicu, satu mare, numai romani. 5. Satu nou, 148 familie, numai romāne. 6. Anisatta, numai romani. 7. Zeverc'a turcésca, bulgari si romani. 8. Nalbautu, romani si pucini bulgari.

IV. Districtulu Megidi'a. 1. Megidi'a, capital'a districtului cu 85 familie romane. 2. Seimenii mari, satu romanu de 150 familie. 3. Seimenii mici, cu 110 familie romane. 4. Pohatzkoiulu, romani 75 familie. 5. Cocarlenii, 68 familie romane. 6. Rassovata, satu mare de 300 familie romane.

V. Districtulu Hirsova. 1. Hirsova (Varosiū), capital'a districtului cu 150 familie romane. 2. Gróp'a Ciobanului, cu 136 familie romane. 3. Garliciulu, cu 120 familie romane. 4. Daienii, cu 306 familie romane. 5. Ostrovulu, cu 88 familie romane. 7. Topalulu, cu 220 familie romane.

VI. Districtulu Macinului. 1. Macinulu, capital'a districtului cu 259 familie romane. 2. Grecii, cu 150 familie romane. 3. Turcoi'a, cu 120 familie romane. 4. Fántán'a Nedelei, satu nou cu 130 familie romane. 5. Picineg'a, cu 110 familie romane. 6. Sijill'a, cu 95 familie romane. 7. Arzaclaulu, cu 90 familie romane. 8. Pissic'a, cu 86 familie romane. 9. Garbanulu, cu 80 familie romane. 10. Vacarenii, cu

260 familie romane. 11. *Luncaviti'a*, cu 180 familie romane. 12. *Rachiariulu*, cu 50 familie romane.

B. Comunele romane din guvernamentul Rusciucului.

VII. Districtulu Silistr'a. 1. *Cetatea Silistr'a*, capital'a districtului cu 230 familie romane. 2. *Vlachkiöiu*, cu 85 familie romane. 3. *Alirmanu*, cu 120 familie romane. 4. *Cusgunu*, cu 78 familie romane. 5. *Cazanlicu*, cu 56 familie romane. 6. *Beilicu*, cu 86 familie romane. 7. *Mirleanu*, cu 60 familie romane. 8. *Oltina*, cu 54 familie romane. 9. *Parachioiü*, cu 73 familie romane. 10. *Caslea*, cu 80 familie romane. 11. *Satu nou*, cu 150 familie romane. 12. *Cosluga*, cu 120 familie romane. 13. *Prajaia*, cu 126 familie romane. 14. *Bugiacu*, cu 95 familie romane. 15. *Ostrovu*, satu mare cu 3 preoti si 300 familie romane. 16. *Vaidomiru*, popa Teodoru Teodorescu, 130 familie romane. 17. *Turtucaia*, cu 560 familie romane si 50 bulgare. 18. *Rusciucu*, cu 150 familie romane.

Preste totu dara provinci'a Tulcea si Dobroged impreuna cu guvernamentul Rusciucului cuprinde 72 comune romane.

VII. Ocupatiunile Romaniloru din Dobrogea.

Romanii din Dobrogea locuescu 72 de comune, orasie si sate, dintre cari unele sunt mari si bine poporate, de 100, 300 pâna la 600 familie un'a, altele numai cu prea pucini Bulgari, cele mai multe numai de Romani. Sum'a tuturoru Romaniloru din Dobrogea se urca la numerulu de 8,000 familii, cu celu pucinu 60,000 suflete. Din acesti Romani din Dobrogea, o mare parte acolo sunt nascuti si crescuti, acolo s'au pomenitu din vechime, neamu de neamulu loru, din 'nainte de venirea Bulgariloru in aceste parti.

Altii sunt venitü acolo mai in urma, din tóta romanimea din Daci'a lui Traianu, din Romani'a, din Moldov'a, Basaarabi'a, Bucovin'a, Transilvani'a, Banatulu, Temisian'a, Ungari'a si Maramuresiu, ba si din Macedoni'a.

Acesti din urma, gasindu multü frati de-ai loru, cá si densii de acelasi sange, de ace'asi limba, de ace'asi religiune, de acelesi datini stramosiesci, apoi mai gasira si nisce campii, dealuri si vâi, paduri, tôte libere de locuitu, cine le va vrea, si cui unde i va placea, fara conditiuni grele din partea proprietariloru, dupa cum erau ei necajiti din partea acestora pâna a nu veni aici, in Moldo-Romania de boeri si arendasii mosieloru pentru claca si boierescu, ér' in Transilvania de nemesii unguri pentru iobagie; cãci campurile intregi Turcie, prin urmare si ale Dobrogei nefiind pana acum proprietati ale particulariloru, ca intr'alte tieri, ci tôte numai ale statului, fiind-cã tóta intinderea imperiului otomanu e o mosie mare, a careia proprietariu este Sultanulu; acolo, daca unu stapanu de vite la St. George, de facia cu zapciulu ghiumuruciiului (vamesului) si-numerã vitele, si platindu, acestuia pentru ele tacs'a prescisa, si-luã revasiulu cá a platitu, apoi elu putea cu vitele lui se amble pe tôte câmpiile, dealurile si vâile, prin tôte tufele si padurile, prin tóta Dobrogea, oprindu-se numai acolo unde vrea, siediendu unde vrea, câtu i placea, nimeni

n'avea se-lu supere nimica, că elu cu vitele lui e stapânu, avendu voia se umble pe unde va vrea unu anu de dîle, pâna  r la St. George, pentru că elu si-a platitu birulu seu Sultaunlui. Si asia ac sta inlesnire ce gasira acesti economi de vite in Dobrogea, far'a avea multi stap ni in capulu loru, proprietari, arendasi, epistati, apoi prefecti si subprefecti, apoi primari, consilieri, s. a. Asemenea inlesnire nu se mai gasesce nic iri in tóta Europ'a.

Afara de acést'a, si locuitorii Dobrogei si in cele administrative si judecatoresti fiindu de Turci mai pucinu superati de c tu in alte tieri, si bucurandu-se si de o deplina libertate in t te, c ci turcii nu supera pe niminea din nemusulmani seu ghiauri, fia de ce nationalitate seu religiune va fi, nici la religiune, nici la limba, la nimica, ei pe fiecare lu-lasa se faca ce va vrea, si cum i va placea, numai elu se nu supere pe nimenea. Ac sta mare libertate indemn  pe fórte multi Romani din t te partile a veni si a se asiedi  in Dobrogea, formandu ei acelo sate si orasie mari si frumo e romanesci. Si tocmai de-aici se póte explica diferinti'a cea mare a caracterului moralu ce esista intre Romanii din Dobrogea, de ce'a alu Romaniloru din Moldo-Romani'a si din Transilvani'a, c ci cei din Dobrogea, fiindu nascuti si crescuti sub unu ceriu mai liberu, nesuperati si neasupriti de niminea, ba la intemplantare, apesati fiindu de vr'o nedreptatire, ei sunt de diregatorii statului tare sprijiniti si aperati, de ac a si viéti'a loru fiindu deprinsa mai libera, ei in naturelulu loru sunt mai simpli, mai drepti, mai onesti; pe candu cei din Romani'a si din Transilvani'a, p na mai in anii trecuti fusera de proprietarii loru seu de arendasi si nemesi, — pentru *claca* in Romania, *boterescu* in Moldova, si *iobagi'a* in Ungaria, multu necajiti, carii, acesti din urma erau datori iobagi'a se lucreze 2, 3, ba pe alocurea si 4 dille pe septemana, care, pentru cei d'antaiu fac au 104, pentru cei de alu doilea 156,  r pentru cei de alu treilea 208 dille pe anu afara de necezulu celu mai nepomenitu alu femeiloru si feteloru acestoru iobagi in Transilvania, care, seracile, numai lipseau din curtile nemesiesci, cu sil'a aduse de nemesi ica, carei'a i torc u, spal u, si totu feliulu de lucruri facându, fara a le dă pentru osteneal'a loru nimica, ba nici de mancare, — dar batae adesa. Ac sta trista stare de lucruri a bietiloru Romani precum a celoru din acum Romania libera, asia si aceloru din Transilvania (robia formală) demoralis  fórte multu pe bietii Romani din aceste tieri, pe candu Romanii din Dobrogea fusera scutiti de t te aceste nesuferite calamitati; acestia, aveau se-si platésca birulu capului,  r daca aveau mosie, vii, livezi de p me, dau d ciun la din t te productele, si pentru vite la St. George plateau tacs'a legiuita, si apoi peste totu anulu numai  r superati de niminea intru nimica. — Intre Romanii din Dobrogea sunt multi si negutiatori de totu feliulu, speculanti de gr u, de vinuri si rachiuri; alii pescari, avendu unulu cate 80, 90, 100 servitori pescari prin ghiolurile (lacurile) cele mari de c te 2—3 miluri de lungi si 1 si jumătate late, esite unele din Dunare altele din mare, fac nduse, mai alesu la Tulcea, negotiu mare de pesce. — Prin orasie si prin sate, dintre romani sunt multi si meseriasii de totu feliulu, multi sunt plugari, cultiva si viile, facându-se b cate: gr u, porumbu orzu, ovasu, alacu,

vinuri foarte bune, la Niculitelu (Sarica) si in alte locuri, bunu ca si celu de Odobesci. Din aceste vedemu că pamentulu Dobrogei este unu pamentu bunu de cultivatu, priesce ori-ce ar' vrea omulu intr'ensulu, si clim'a e sanatosă; ér strainii carii vorbescu ren despre Dobrogea, aceia nu spunu adeverulu, ori din nesciintia, ori din reutate.

Din cele pana acum aretate despre Romanii din Dobrogea, lamuritu se vede, că ei traiau acolo foarte bine fiindu indestulati de tóte cele necesarii pentru ale vietii tóte le aveau, numai una le lipseau si pâna astadi le lipsesce, scólele. Bietii Romani din Dobrogea, scóle n'au pentru copii lor, si din lipsa de scóle, acestia crescú cá vitele, fara nici o instructiune dupa cum au si alte nationalitati de acolo, Bulgarii, Grecii, Armenii chiar' si Evreii; si pruncii Romaniloru dupa ce crescú mari, devinu servitori altoru natiuni si la acésta trista sórte numai lips'a de scóle i-a condamnatu — fiindu-că nu sciú ceva se cetésca si se scrie. Acesti Romani din Dobrogea au venitu la cunos-cinti'a acestei necesitati de scóle pentru copii, si ei bucurosi ar' dá cheltuial'a scólei lor din satu, numai omu se fia cine se le arete cum se o faca, procurându-le acest'a si tóte materialele necesarii la scóla si preparandu-le si pe invetiatoriulu, de a fi in scóla unu bunu pedagogu. Ei acést'a de la guvernulu localu nu poteau se ascepte, de la acest'a nu sperau nimica, că nici turcii n'aveau, dar' celu pucinu atâtú eră bine, că ei la ale scólei si ale bisericei nu impedia pe niminea, lasa pe fie-ce nationalitate se-si faca scóla cum va vrea, punendu intr'ens'a limb'a si invetiatur'a care-i va placé. — Parintele Nifonu Balasiescu dobândindu de la celu de atunci pasia in Dobrogea, Ismail Beiu autorisatiunea de a face Romaniloru de pe acolo scóle in calitate de directoru, incepuse la 1870—71 se faca prin comunele romane scóle si in scurtu timpu organisà vr'o 21 asemenea scóle, 6 in districtulu Hirsiova, 12 intr'alu Macinului, si trei intr'alu Tulcii, si intr'unu anu ar' fi pututu face in tóte comunele romane, daca cartile didactice (Abecedarele) nu i lipseau, de care numai atunci avea trebuintia de 2500 esemplare; si asia carti, in asia suma, uniforme scrise totu de acelasi autoru nu se gaseau, si fara carte a in-vetiá díce latinulu „*Haurit aquam cribro, qui vult discere sine libro.*“

VIII. Scólele Romuniloru din Dobrogea.

In precedentulu articulu vediu ramu, starea in care se afla Romanii din Dobrogea, si felulu pamentului lor, precum si ocupatiunile economice ale lor acolo; vediu ramu că ei intru tóte sunt multiamiti si impacati cu sórtea lor, tóte cele necesarie avendu-le, afara de scóle pentru pruncii lor, cari crescú ca vitele, fara nici o instructiune. Deci eu la an. 1870, avendu multa dorintia de a vedea pre acei Romani din Turci'a, cu scopulu acest'a intreprinsei o caletoria, trecendu Dunarea de la Galati si dandu-me josu de pe vaporu la Isaceé, de aici mersei la frumós'a monastire romanésca, *Cocosiulu*, fiindu aprópe cale de o ora, — monastire romanésca noua facuta de vre-o 45 de ani de ciobanii din Transilvania, de care sunt foarte multi, sate intregi veniti si asiediati pe-aici, cu oile si alte vite a le lor prin câmpiele Dobrogei. Aici in monastirea Cocosiulu siediu vre-o 32 díle, unde

vedindu eu acelu locu asia de frumosu, positiune ásia de romantica, la pólele unui picioru de munte, casa mare cu locuintie destule de a incapé 80 de insi, pe candu ei, calugarii de acolo abia erán 40 si din acesti'a parte mare eráu tramisi pe la diferite ascultari ale casei, — vedindu eu dar' cá ace'a monastire este asiediata numai intre sate romanesci, tóte lipsite de scóle; vedindu acelu localu incapatoru, comod, liniscitu, cu baserica frumósá, si feritu de sgomotulu lumei; care incomodéza atáta de multu scólele prin orasie, indraspii a díce calugariloru, cá ar' fi bine se faca acolo o scóla buna primara, cáci bietii locuitori de prin satele vecine, lipsiti si doritori de acésta mangaiere, si-ar' aduce pruncii acolo, la scóla, si pentru ei bucnrosi ar' dá cheltuial'a; ér' monastirea prin acésta fapta frumósá, si-ar' cascigá unu nume frumosu si laudabilu in lume, pe care din nenorocire nici un'a din monastirile cele multe din frumós'a nóstra Romania libera, n'a pututu se si-lu cascige, de-sí unele din ele au dispusu de multe si frumóse averi, si cari atunci eráu tóte pe mánile loru, facéu cu ele ce vréu. — Monastirile cele mari si avute, cum erá: Neamtin, Caldarusiani, Ceroica, ~~tóte au primitu se-si faca tipografii, fabrici de postavu si alte, numai scóla nu au fostu prin potintia cá se-se faca nici intr'un'a, care fapta durerosa, fugierea de invetiatura si de lumina, si iubirea de intunerecu si de neinvetiatura, acést'a i-a perdutu.~~

Calugarii din Cocosinlu toti fosti mai antain numai ciobani, si apoi cá atari intrati in acésta tagma, dintre cari nici unulu nu scie bine se cetésca ori se scrie, acei calugari dícu, cum audirá acésta propunere a mea, ca acolo se faca scóla, indata se revoltara, strigandu toti in gur'a mare, cá nu le trebue scóla in monastire, prin care se intre si la ei reulu acel'a, ce-lu vedu cá a intratu in bietulu poporu din tóta lumea, pe unde au fostu si sunt scóle, — ba ce e mai multu, intr'acelu anu 1870, pe la rusalii, galatienii fruntasii orasiului, cu primarul in frunte si toti notabilii, vre-o 50—60 familii, cu femei si copii, merserá la monastirea Cocosinlu fiendu aprópe de Galati. Acesti buni óspeti ajungédu la monastire furá bine primiti, si bine ospetati, de-sí ei si-adusera tóte cu densii, pane, carne si alte trebuintiose si unu bolobocu de vinu bunu, de si cocosienii au vinuri fórte bune, vechi. — Aici petrecédu fratii nostri galatieni minunatu de bine, si placându-le cu deosebire positiunea locului, si tóte darurile cu care acea monastire este impodobita, primarul dupa o intielegere cu cei-alalti confrati ai sei, propuse calugariloru, cá comun'a Galati va face si tiené ea cu tóta cheltuial'a ei o scóla primara in monastirea Cocosinlu pentru tinerii calugari, si pentru copii romani din multele sate de pe acolo. Dar calugarii cum audira acést'a, nu primira o data cu capulu cá se se faca scóla in monastire, care scóla se le strice monastirea.

Prof. Nifon Balasiescu.

PENESIU CURCANULU.

„Plecat'amu noue din Vaslui
Si cu sergentulu diece,
Si nu'i erá, dieu, nimenui
In pieptu anim'a rece.
Voiosi cá s'omulu celu usioru
Ce sbóra de pe munte,
Aveamu chiaru pene la picioru,
Si aveamu si pene in frunte.

Toti dorobanti, toti caciulari,
Romani de vitia vechia,
Portandu opinci, sumanu, itiari,
Si cusim'a p'o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Unu hátru bunu de glume:
Noi am schimbatu lênga Balcani
Porecl'a in renume.

Din campu, de-acasa, dela plugu
Plecat'amu asta véra
Cá se scapamu de turci, de jugu
Serman'a scumpa tíera.
Asiá ne spuse in graiulu seu
Sergentulu Matraguna,
Si noi ne-amu dusu cu Dumnedieu,
Ne-amu dusu cu voia buna.

Ori-cine in cale ne intalniá
Cantandu in gur'a mare,
Statea pe locu s'-ademeniá
Coprinsa de admirare;
Apoi in trecatu ne întrebá
De mergemu la vr'o nunta?
Noi raspundeamu in hohotu: Ba!
„Sburamu la lupta crunta!“

— „Cu díle mergeti, dragii mei,
„Si se veniti cu díle!“
Diceau atunci betrani, femei
Si preoti si copile;
Dér' celu sergentu far' de musteti
Racnea: „se n'aveti téma,
„Romanulu are siepte vieti
„In pieptu'i de arama!“

Ah! cui ar' fi trecutu prin gându
Si-ar' fi crediutu vre-odata,
Ca multi lipsi-voru in curéndu
Din mandr'a nóstra ceta!

Priviti! din noue cáti eramu
Si cu sergentulu diece,
Remas'am singuru eu . . . si am
In pieptu anim'a rece!

Crudu e candu intra prin stejaru
Naprasnica secure
De-abate toti copacii mari
Din falnic'a padure!
Dér' vai de-a lumii négra stea
Candu mórtea nemilósa
Cá 'n codru viu patrunde-'n ea
Si candu securea'i cósá!

Copii! adnceti unn urcioru
De apa de sub stánca
Se stingu pojarulu meu de doru
Si jalea mea adénca.
Ah! ochi'mi sunt plini de schfntei
Si multu cumplitu me dóre
Candu me gandescu la fratii mei
Cu toti periti in flóre!

Cobuzu ciobanu in Calafatu
Cantá voiosu din flueru,
Ér' noi jocamu hor'a din satu
Rídiendu d'alu bómbei siueru.
De-odat' o schija de obuzu
Trasnindu -- manca-o-ar' foculu!
Retéza capulu lui Cobuzu
Si ea ne curma joculu.

Trei díle in urma am resbitu
Prin Dunarea umflata,
Si nu departe amu tabaritu
De Plevn'a blastemata.
In faci'a nóstra se inaltiá
A Grivitiei reduta,
Balauru cruntu ce amenintiá
Cu ghiara'i nevediuta.

Dér' si noi inca o pândiamu
Cum se pandesce o fiéra
Si totu chiteamu si ne gandiamu
Cum se ne cada in ghiara.
Din díori in díori si turcú si noi
Svérleamu in aeru plumbii
Cum sverlí graunti de papusioi
Cá se hranesci porumbii,

Si tunuri sute bubuia...
Se clatiná pamentulu!
Si mií de bombe vijieau
Trecúndu in sboru cá ventulu.
Siedea ascunsu turcu 'n ocolu
Cá ursu 'n vizunia,
Pe candu trageamu noi totu ingolu,
Elu totu in carne via ...

Tintesiu era dibaciu tunaru,
Cáci tóte a lui ghiulele
Loviau turcesculu furnicarú,
Ducúndu mórtea cu ele;
Déru intr'o dí veni din fortu
Unu glonte, numai unulu,
Si bietulu *Tintesiu* cadíu mórtu
Imbracisiandú'si tunulu.

Pe-o nópte órba, *Branu* si *Vladu*
Eráu in sentinele:
Ferbiá vezduhulu cá unu iadu
De bómbe, de srapsnele.
In díori gasit'-amu pe-amendoi
Taiati de iatagane
Alaturea c'unu moviloi
De lesiuri musulmane.

Sermanii! bine s'au luptatu
Cu lift'a cea pagána,
Si chiaru murindu ei n'au lasatu
Se cad' arm'a din mâna.
Dér' ce folosu! Cét'a scadea.
Si acum'a remase
Cinci numai, cinci flacai din ea.
Si cu sergentulu siese! ...

Vení si diu'a de asaltu
Cea dí de sange uda!
Parea totu omulu mai inaltu
Facia cu mórtea cruda.
Sergentulu nostru, puiu de smeñ,
Ne dis' aste cuvinte:
„Cátu n'omu fi morti, voi cinci si eu,
Copii! totu inainte!“

Facúnd trei cruci, noi amu respunsu
„Aminu si Dómne ajuta!“
Apoi la fuga amu impunsu
Spre a turciloru reduta.

Alelei! Dómne cumu sburáu
Voinicii toti cu mine!
Si cumu la siantiuri alergáu
Cu scari si cu fasine!

Éta-ne-ajunsi ... inca unu pasu.
Ur'a! 'nainte! ur'a!
Ér' multi remanu fora de glasu:
Le inchide mórtea gur'a!
Redut'a in noi rapede unu focu
Cátu nu'lu incape gândulu.
Unu síru intregu s'abate in locu,
Dér' altulu ú ié rëndulu.

Burcelu, in siantiu móre sdrobindu
O tivga paganésca.
Sioimu in radanu cade racnindu:
„Moldov'a se traiésca!“
Doui frati iesieni, ciuntiti de vii,
Se svercolescu in sange;
Nici unulu inse, dragi copii,
Nici unulu nu se plange.

Atunci vitezulu *Capitanu*
C'o larga brazda in frunte
Striga voiosu: „Cine-i *Curcanu*
Se fia *Sioimu* de munte!“
Cu stégu-'n mani, elu sprintenelu
Se suie o scara inalta!
Eu cu sergentulu dupa elu
Sarimu dela olalta.

Prin foc, prin spagi, prin glonti, prin
Prin mií de baionete, [fumu,
Urcamu, luptamu ... éta-ne acumu
Susu, susu, la parapete.
Alah! Alah! Turcii racnescu
Sarindu pe noi o suta.
Noi punemu stégulu romanescu
Pe crancen'a reduta.

Ur'a! Maretii se 'naltia in ventu
Drapelulu Romaniei!
Noi inse zacemu la pamentu,
Cadiinti prada urgiei:
Sergentulu móre siuerandu
Pe turci in respire,
Ér' *capitanulu* admirandu
Stindardu-'n faltaire!

Si eu, candu ochii am inchisii,
Candu mi-am luat osind'a
„Ah! potu se moru de-acumu, am
„A nóstra e isband'a!“ [disu,
Apoi, candu éراسi m'am trezitu
Din nóptea cea amara,
Colea pe rani eu am gasitu
Virtutea militara.

Ah! dare-ar' Dompula se'mi in-
Acésta mâna rupta, [dreptu
Se'mi vindecu ranile din pieptu,
Se me 'utoreu ér' la lupta.
Cà-ci nu'i mai scumpu nimic'a adi
Pe lumea pamentésca,
De catu unu nume de vitezu
Si mórte vitejésca!

V. Alesandri.

Ciobanulu, Lungórea, Cium'a si Mórtea.

(Poveste din Bucovin'a.)

A mersu odata o baba betrána, urícíosa, gârbova si cu capulu totu plesiuvu, la unu ciobanu si a cerutu se-i dee o óe.

— Da cine esti tu, cá se-ti dau eu tfe o óe? — întrebà ciobanulu.

— Eu sum Lungórea! — respunse acest'a.

— Ei! . . . si-apoi? . . . daca tu esti Lungórea pentru ce se-ti dau eu tfe o óe?

— Pentru-cà asiá vréu eu! . . . si de nu mi-i da, am se te bolnavescu, se te sgârcescu, se te ghemuescu, se te'n-ferbintezu; am se te facu se vorbesci într'aiurea, se-ti pice totu perulu de pe capu, pâna ce vei remâné plesiuvu cá mine, si 'n urm'a urmeloru atât'a am se te chinuescu pâna ce vei inchiná stégulu si vei da pelea popii.

— Nu me temu! — respunse ciobanulu — giab'a (inzadaru) voiesci se sparii lupulu cu-o pele de óe . . . Eu nu me voiu lasá cu un'a cu doue invinsu de tine, cà-ci daca tu vei voi se faci cu mine cum spui, eu voiu bé apa prin codi de cépa, me voiu scaldá in apa ne'nceptuta si me voiu frecá cu felu de felu de buruiene si tu atunci nemica nu-mi vei puté face!

— Bine, bine! . . . vei vedé ce vei pati! — disè Lungórea si se departà infuriata.

A dóu'a dí merse la densulu alta baba mai urita si négra cá taciunele si acést'a inca-i ceru o óe, care a fi mai grasa.

Ciobanulu o întrebà:

— Pentru-ce se-ti dau eu tfe o óe? . . . ti-su datoriu?! . . .

— Ba! . . . nu-mi esti datoriu, dar' tu trebue se scii, ca eu sum Cium'a, si de nu mi-i da, am se trimitu asupr'a

t'a felu de felu de bóle: bube negre si rele, bolfe urite si primejdióse, si ai se mori! . . .

— Ba! n'oiu muri! . . . ce socoti tu, cá eu sum asiá de fricosu cá se me temu de-o hârca betrâna cá tine? . . . mai bine cauta-ti de drumu, se nu-ti dau vre-o câte-va clepsie se te duci totu de-a rostogolulu! — respunsè Ciobanulu.

— Bine, bine! — disè Cium'a si se departà focu de maniósa dela densulu, si nu peste multu i-i trimise o gramada de bolfe si bube negre.

Ciobanulu, care huba si bolfa i se facea pe trupu, de-a un'a o spargea cu strignél'a cea de strignitu oile, si nemicu reu nu i se întemplà.

Cium'a, vediéndu acést'a, se sparià si venindu la densulu 'lu rugà se n'o mai sparga cu strignél'a, ca ea câtu a trai nemicu nu i-a mai face.

— Vedi asiá! — respunse ciobanulu. — Baga-ti minte'n capu si cauta de alta data se nu te mai apropii de mine, cá apoi nu vei scapa cu un'a cu dóne!

In urma, dupa vre-o cate-va dile, mersè la densulu o baba asiá de betrâna si de uscata, cá totu ciolanelulu i-lu puteai vedea . . . numai umbr'a erá de ea, si avea într'o mâna o cósá, éra 'n ce'alalta o secere, si-i disè:

— Mei ciobane! dà-mi óea cea mai grasa! —

— Pentru-ce se-ti dau eu tfe o óe, si tocma cea mai grasa? — întrebà ciobanulu cá m restitu.

— Dâ-mi cand 'ti spunu! — disè acést'a maniósa — cá eu sum Mórtea, si de nu mi-i da o óe am se-ti curmu dilele! —

Ciobanulu audiéndu de mórte i se facu perulu maciuca in capu de frica, si temendu-se de dens'a se nu-i curme dilele, i-i dede o óe, care o avea mai grasa, dicéndu:

— Poftimu matusia óea cea mai grasa din tóta turm'a mea! —

Mórtea ínse i disè:

— Eu sum betrâna si slaba, cá-su decându-i lumea . . . n'o potu duce . . . du-mi-o tu a-casa! . . .

Ciobanulu, vediéndu cá nu e 'n cotrou, ce-avea se faca? . . . luá óea în spate si-o dusè a-casa la mórte.

Dupa cea ajunsu elu sia întratu in cas'a Mórteii vediù

acolo o multime de lantiuri acatiate in cuiã giuru impre-
giurulu casei.

— Matusia! ce-nseamnă lantiurile acestea? — întreba
elu pre Morte.

— Lantiurile insemnãza ómenii din lume, ér verigele
lantiurilor dilele loru. Omulu a-carui'a lantiu e mai scurtu,
acel'a are mai pucine dile de traitu; a caruia e mai lungu,
are mai multe dile; ér' a-caruia e nou, acel'a abia acum'a
incepe a trai, acel'a e tãneru . . .

— Si care-i lantiulu meu? — întreba ér' ciobanulu.

— Ei dragulu matusiei! lantiulu teu mai cà e celu mai
lungu dintre tóte.

Lantiulu Ciobanului erã de doue ori intinsu in giurulu
casei pe din launtru si o-data pe din afara.

— Si câtu am se mai traescu eu?

— Pãna ce ti se va sfãrsi lantiulu!

Ciobanulu audiendu acést'a dísè:

— Daca e tréb'a asiã, matusia draga, apoi remãi sane-
tósã, cà eu nu-ti lasu óea!

— Ba! tu mi-o lasa, cà de nu mi-o lasi indata te omoru.

— Ba nu ti-oiu mai lasa-o, cà tu cu dile nu me poti
omori! . . . Lasa ca ti-oiu da eu tie o óe, cand mi s'oru
sfãrsi dilele, pãn'-atuncea pune-ti poft'a 'n cuiũ! — Si dicẽdu
acestea apucã ciobanulu óea in spate, esì cu dens'a din casa
si se cãm mai dusè, lasãdu Morteã cu buzele drimboiate.

S. Fl. Marian.

Unele si Altele.

Batali'a. Dupa caderea Plevnei, Turcii n'au mai avutu cura-
giulu de a se impotrivi cu atãt'a taria armeloru crestine, cà mai
inainte, — ér' acestea incuragiate si mai multu de isbãndile cãscigate,
n'au cunoscutu piedeca care se-i oprésca in calea loru catra anim'a
Turciei. Ostirea turcésca ce luptã in strimtorile dela Sipca si-au
depusu armele in mân'a invingãtoriiloru ostiri crestine. Satele si
orasiele din cale se plecarã inaintea invingãtoriloru, cari preste pucinu
intrarã in cetatea Filipopolu, si mai tardiu li se deschiserã ai portile
cetãtii Adrianopolu, care in alte impregiurari ar' fi potutu sustiené
lupt'a cu lunile intregi. — Romanii insi-si infruntãdu tóte ostirile
turcésce, ce cutesarã a li se impotrivi si cuprindiendu mai multe pu-
setiuni insemnate, inaintarã pãna la Vidinu, a carui'a intariri, dupa

lupte înversunate, le cuprinseseră, și în urma aprinseseră însăși cetatea, bombardându-o din mai multe parti. În acestea loviri Romanii prinseseră numeroși ostasi turei și luară dela ei tunuri, puscii și alte proviziuni de bataia. — Serbii intrară în cetatea Nicsiței, care însăși le deschisă portile, vedându-se prea slaba de a potè sta facia cu atacurile acestora. — Muntenegriii urmară a-si adauge invingerile câscigate asupra Turcilor, strabatându din ce în ce mai multu în lontrulu Turciei. — Grecii înca se resculară pentru de a se scôte de sub jugulu turcescu și în Tesali'a și Epiru se și ciocniră cu ostirile turcesci; — mai tardu înse se linisciră, facându învoiela cu Ocarmuirea Turciei că se-și potu tiené ostirile în ținuturile în cari au patrunsu pâna acum'a; er' cu cererile lor de neatêrnare și altele — se se îndrepte catra conferinti'a (suatulu) incredintatiloru mariloru imperatié europene.

Armistitiulu — Pacea. Turcii vedându-se slabiti în poteri și strîmTORATI din tôte partile au rogatu pre Rusii că se inchie armistitiu, adeca se faca învoiela că se încete dela lupt'a pre unu tempu anumitu, — sub care tempu apoi se inchie pace. Rusii — împreuna cu Romanii și Serbii — sau învoiitu la acést'a și în capetulu lunei ianuaru armistitiulu s'au inchiatu și subscrisu; ér' încatu pentru inchiarea pazei, dupa-ce Rusii și Turcii sau învoiitu între sene, s'au lasatu că punctele ce privescu ținurile marginasie se se hotarésca prin o conferinti'a a incredintatiloru mariloru poteri europene — tienându preste pucinu tempu. — *Condițiunile pazei* primite de Rusii și Turcii sunt urmatoriele: 1. *Bulgari'a* se face principatu tributariu (platitoriu de dajde), cu ocarmuire nationala crestina și cu militia (ostasime) bulgara. 2. *Muntenegru* se face statu neaternatoriu, capetându în posesiunea s'a totu pamentulu, câtu la potutu cuprinde cu armele. 3. *Romani'a și Serbi'a* se facu staturi neaternatorie, — ce'a capetandu și despagubire ținutala indestulitoria, ér' cestei'a regulându-se hotarele. 4. *Bosni'a și Herzegovina* capeta ocarmuire de sene statatoria, pre lângă chizesiuire indestulitoria. 5. Asemenea îmbunatatiri sunt a se face și în cele-alalte ținuturi crestine din imperati'a turcesca. 6. Turci'a va plati Rusiei tôte cheltuiiele avute în batai'a acést'a — fia cu bani, fia cu o parte din imperati'a s'a. 7. Sultanulu — Domnulu — Turciei va face învoiire cu Tiarulu — Domnulu — Rusiei, pentru sustinerea și aপরarea drepturiloru și intereselor, pre cari le au Rusii pre Bosphoru și în Durdanele.

Ostirile rusesci impartite în doué despartimente, se afla o parte în calea catra Gallipoli, ér' ce'alalta parte au strabatutu în întaririle Constantinopolului — capital'a Turciei. — În dilele acestea s'au mai înmultitu ostirile rusesci înca cu 30,000 ostasi rusi, numai acum'a sositi din Rusi'a; și se mai ascèpta în totu minutulu sosirea înca aloru 30,000 ostasi rusi. — Se vede ca Rusii, printre suatuirile de pace, 'și mai aducu amente și de cev'a ciocniri rasboinice, cari se potu usioru nasce la întemplarea ace'a candu carev'a potere nu ar' primi condițiunile de pace.

Ostasii romani cari au luat parte în batai'a acést'a voru capetá pamentu indestulitoriu, pentru de a se potè sustiené; — ér'

cei ce au fostu raniti greu, asié incatu nu suntu in stare de a-si câsciga panea cu lucrulu mâniloru, voru capetá pensiune de 200 pâna 600 lei noi si mai multu.

Seracimea Turciei au fostu apitata din partea Imperatului — Rege alu nostru cu 10,000 floreni; ér' din partea Franciei cu 10,000 franci.

Regele Italiei Victorù Emanuel au moritu in 9 ianuaru st. n. si in loculu lui s'au alesu fiulu seu Humbertù.

Regele Spaniei Alfonsù s'a cununatu in 11/23 ianuaru cu Maria de Orleans din famili'a Bourboniloru. Gestrea miresei au fostu unu milionu de bani buni. Preotulu care i-a cununatu a capetatu in locu de stolla o cruce in pretiu de 120,000 fl. v. a.

Camatariulu fora de sufletu Antoniu Kimákovics din Sabiiu au fostu judecatu la 2 luni de inchisóre, in tota septemâna cu cate o di de spinu, pentru multele tълharie ce a facutu.

ROMANIA DUPA BATAIA. Vedîndu bravur'a armatelor romane, admirata si laudata de catra intréga lumea descépta, amu strigatu cu bucuria: *Amu invinsu si amu câscigatu!* . . . Da, Romanii au invinsu in acésta lupta ostirile turcesci cu cari au datu facia si au câscigatu numele de: *Bravi Ostasi, Curagiosi Luptatori!* — Chiar' si numai in dílele premergatorie intrarei Romaniloru in lupta, *inimicii Romanismului* se intrecéu in hulirea lor, poreclindu-i in totu chipulu si dicîndu-i nehartnici de a se luptá; — de aici 'si luá si Turculu curagiulu de a bombardá (detuná) cetatile romane din tiermuri Dunarei si a nelinisci pre paciinicii Romani. Dupa-ce inse ostirea româna, in frunte cu bravulu ei comandantu *Domnulu Carolu I.* se aruncá in lupt'a sangerósa si dede pieptu cu vecîniculu dusímanu alu tíerei s'ale, Muscanii incepurá a se felicitá de bravii sei soci de lupta, ér' Turcii a se cutierá de puterniculu infruntatoriu alu cerbiei lor; si totu atunci cadíndu paingínél'a de pre ochii hulitoriloru numelu romanu, acesti'a incepurá a vedé curatu câtu de amaru sau insielatu si strigará in càinti'a lor: *Uite la ei, nici n'amu fi cugetatu!* — Fâpte maretie au indeplenu ostirea româna, in acestea lupte sângeróse portate contr'a dusímaniloru tíerei s'ale; si chiar' déca atâtea versari de sange romanu nu ar' produce alt'a decâtu *Neaternarea Romaniei*, totu nu ne vomu cái, — sciendu din trecutu câtu de vitréga este sórtea pentru Romani si câtu de pucinu respaltite i-au fostu si in trecutu tóte nisuintele nobile si luptele maretie; si mai pre susu de tóte acestea sciendu apretíui marele câscigu moralu ce au dobânditu Romanismulu prin tievile pusciloru si ascutisiele sabieloru tíentite si mânuite cu atât'a scientia si cutesantia de catra ostirea româna. — Si Romanii nici nu postescu alta respalta pentru jertfele — de sange si bani — ce au adusu in acésta lupta! — Se cere inse nu numai o mare obrasnicia, ci chiar' si o portia buna de nerusinare cá cenev'a, nesocotindu intru nemic'a bravur'a ostasiésca desfasurata pre campulu lupte de catra trupele romane, se cutoze a se atinge de vre-unu petecu de pamentu românu — cercéndu-lu acel'a pentru sene, — precum acést'a se vede a o fi incercatu barbatii ocarmuirei muscanesci. — Ocârmuirea Rusiei prin articlulu II alu invoielei inchiate cu Ocârmuirea Romaniei in 4/16 aprilu an. 1877 s'au indetóratu a tíené

si aperiă integritatea României. — Ei bene, Românii au primitu pre Rasi cu bracia deschise, cum primesce unu amicu pre amicu sa, si mai tardiu sau insocitu cu ei cá aliati (soci) de lupta. Românii au usoratu multa isbând'a Muscaniloru asupr'a Turciloru, dându de lucru ostiriloru turcesci in mai multe puncte ale tiei lor; si in vér'a trecuta candu Cazacii, inspaimântati de isbândile ostiriloru lui Osman, o luaseră la fuga, Românii estră in calea lor, i-i incuragiară si insocindu-se cu ei, dederă năvala asupr'a invingatorieloru ostiri turcesci si oprindu mersulu invingatoriului Osman, 'lu siliră a se retrage in intaririle Plevnei; — ostiriloru române e de a se multfami in cea mai mare parte inchiderea căiloru la Plevn'a si astringerea ostiriloru lui Osman cá se capituleze cu tóte armele si provisiunile de resbelu. — Românii au facutu pentru Rasi mai multu decâtu se poté cere dela unu amicu si dela unu frate chiar', — au facut'o acést'a, fora de cev'a pofta de căscigu, numai pentru de a aretá dusimaniloru sei *ce este si ce póte Romanulu*, — au facut'o pentru de a mântui, de su jugulu turcescu, pre poporele crestine, — au facut'o in urma pentru de a-si meritá neaternarea s'a. — Si astadi, candu armele crestine suntu incoronate cu isbândi asié de frumoşe, elu nu cere intinderea tiei s'ale, nu postesce redicarea domniei s'ale la rangu de craime (regatu); ci se indestulesce cu ce a avutu inainte de bataia, se indestulesce cu principatulu seu — mare, micu cum l'a moscenitu dela Parentii si Mosii sei, — postesce inse cá se i se lase neatinsa moscenirea sa ingrasiată cu scumpu sangele mosiloru si stramosiloru sei! — Si noi privindu cu dispreţulu cuvenitu Ocârmuirea muscanésca, care a cutezatu a cere prin incredintiatulu seu Ignatieff, cá Romani'a se-i dee Basarabi'a romana, afora de Chili'a si gurele Dunarei, imbiându-o in schimbu cu Dobrodgea pâna la Kústendse, — ne inchinamu inaintea Alesiloru României, cari intr'uniti la 7 februaru st. n. in Dieta si Senatu, cu o anima si cu o voce au hotaritu: *Nu damu nimicu! Nimicu nu damu din cé'a ce amu moscenitu dela Parentii, Mosii si Stramosii nostri!* — Românii de alta data desbinati in partite, sau sciutu uní in vederea primejdiei de care 'si vedu amenintiată mosi'a stramosiésca, si a strigá toti cá unulu: *Nu damu nimicu! Mai bucurosi ne damu sângele si viet'a decâtu se lasamu vră-unu petecu de locu din mosi'a ingrasiată cu sântulu sange alu stramosiloru, mosiloru si parentiloru nostri!* — Apellamu contr'a acestei incercari nelegiuite a Ocârmuirei muscanesci la simţulu de dreptate si de umanitate a imperatului muscanescu, cerendu-i:

*Imperate fă dreptate,
Dăca credi in Dieitate!*

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu:
Nicolae F. Negrutiu, in Gberl'a.

Tipografi'a Erredei lui Georgiu de Closius, in Sabiin.